

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**Кафедра міжнародних відносин
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітня програма 291.00.02 «Регіональні студії»

**БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:**

**СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

**Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Коломієць Софії Ігорівни
Науковий керівник:
канд. іст. наук, доцент
Мельник Г. М.**

Київ – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1. Стан наукової розробки та джерельна база дослідження.....	7
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	20
2.1. Політична і дипломатична підтримка України з боку Європейського Союзу.....	20
2.2. Економічна та фінансова допомога ЄС в умовах воєнного стану...	25
2.3. Гуманітарна та безпекова співпраця в умовах російської агресії.....	32
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС.....	37
3.1. Аналіз основних проблем та викликів у співробітництві України та ЄС під час війни.....	37
3.2. Перспективи співробітництва України та ЄС.....	43
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	54

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄБРР – Європейський банк реконструкції та розвитку

ЄЕК – Європейська економічна комісія

ЄІБ – Європейський інвестиційний банк

ЄК – Європейська комісія

ЄП – Європейський парламент

ЄС – Європейський Союз

ЄФСР – Європейський фонд солідарності та реконструкції

ЄФСБ – Європейський фонд сталого бюджету

МВФ – Міжнародний валютний фонд

МЗС – Міністерство закордонних справ

МФД – Макрофінансова допомога

МФК – Міжнародна фінансова корпорація

НЕФКО – Північна екологічна фінансова корпорація

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ПАРЕ – Парламентська асамблея Ради Європи

РЕ – Рада Європи

СЄ – Суд Європейського Союзу

TEU – Treaty on European Union (Договір про Європейський Союз)

TFEU – Treaty on the Functioning of the European Union (Договір про функціонування Європейського Союзу)

ВПО – Внутрішньо переміщені особи

ЗМІ – Засоби масової інформації

EU4ENVIRONMENT – Європейська ініціатива з охорони довкілля

rescEU – Європейський механізм цивільного захисту

EEAS – European External Action Service (Європейська служба зовнішніх дій)

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті повномасштабної війни Росії проти України питання підтримки України з боку ЄС стало надзвичайно актуальним. Окрім того, що ЄС є партнером України, він також є надійним джерелом економічної, політичної, гуманітарної та безпекової підтримки. Вивчення цієї співпраці дозволяє зрозуміти як змінюються міжнародні відносини під час криз і як ці фактори впливають на майбутнє Європи.

Об'єкт: співробітництво України та Європейського Союзу в умовах російсько-української війни.

Предмет: механізми, напрями та результати співробітництва України та Європейського Союзу у сфері політичної, економічної, безпекової та гуманітарної підтримки в умовах російської агресії.

Метою роботи є дослідження особливостей співробітництва України та Європейського Союзу в умовах російсько-української війни.

Для досягнення мети роботи було сформульовано наступні **завдання**:

- проаналізувати рівень наукового опрацювання теми та визначити основні джерела дослідження;
- висвітлити форми політичної та дипломатичної підтримки України з боку Європейського Союзу після початку повномасштабної війни;
- охарактеризувати основні напрями економічної та фінансової допомоги, яку ЄС надає Україні під час воєнного стану;
- дослідити гуманітарні ініціативи та безпекову співпрацю між Україною та ЄС;
- встановити головні проблеми та виклики, з якими стикається співробітництво України та ЄС в умовах війни;

- визначити перспективи поглиблення взаємодії та інтеграції України в Європейський Союз.

Хронологічні та територіальні межі роботи охоплюють початок повномасштабного вторгнення Росії до України, тобто з 2022 року по сьогоднішній день. Була охоплена територія України та країн Європейського Союзу.

Практичне та теоретичне значення проблеми дослідження. Теоретичне значення полягає в систематизації знань про співробітництво України та ЄС у кризовий період, у виявленні нових підходів до вивчення європейської політики безпеки та солідарності.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в освітніх програмах, при підготовці політичних рішень, у розробці рекомендацій для органів влади щодо ефективнішої взаємодії з ЄС. Матеріал може бути корисним студентам, дипломатам, аналітикам та всім, хто цікавиться міжнародними відносинами.

Апробація результатів бакалаврської роботи. Основні положення та висновки автор апробувала у формі доповіді на V студентській науковій конференції «Актуальні проблеми міжнародних відносин » (22 травня 2025 року, м. Київ).

Структура роботи. Наукова робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів, що включають в себе два підрозділи в першому розділі, три підрозділи в другому розділі та три підрозділи в третьому розділі, висновків та списку використаних джерел та літератури, який складається зі ста двадцяти чотирьох джерел. Сукупний обсяг роботи становить сімдесят три сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан наукової розробки та джерельна база дослідження

Аналіз співпраці України та Європейського Союзу (ЄС) в умовах російсько-української війни ґрунтується на значній кількості наукових та фахових досліджень, що відображає багатогранність теми. Огляд літератури та джерел дозволяє виявити важливі аспекти проблеми, а також прогалини в існуючих знаннях, які потребують подальшого дослідження.

Наукову літературу з питань співробітництва між Україною та ЄС можна поділити на кілька основних категорій. Монографії та підручники присвячені теоретичним засадам європейської інтеграції України, зокрема імплементації Угод про асоціацію та інтеграції до європейського ринку.¹ К. Смирнова детально розглядає питання гармонізації правових систем та економічного співробітництва.²

У наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, аналізуються окремі аспекти співпраці, такі як енергетична безпека³, військово-технічна

¹ Європейська інтеграція України: виклики та перспективи". *Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби*.

URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2112/files/0272b88d-fb7b-412a-a591-5dd7c7f98766.pdf> (дата звернення: 09.01.2025).

² Смирнова К. Економічна інтеграція в рамках Європейської асоціації вільної торгівлі: досвід для України / К. Смирнова // *Європейське право*. - 2012. - № 2-4. - С. 188-196. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpr_2012_2-4_18 (дата звернення: 09.01.2025).

³ Йонушка А. Європейський союз й Україна: співпраця з метою зміцнення енергетичної безпеки. URL: https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/reportenergy_ukr.pdf (дата звернення: 02.06.2025).

допомога⁴, вплив санкційної політики ЄС щодо Росії на економіку України⁵. Звіти аналітичних центрів, таких як Центр Разумкова та Інститут світової політики, містять експертні оцінки безпекового середовища України та взаємодії з європейськими інституціями.

З-поміж праць, які безпосередньо висвітлюють проблематику дослідження, слід відзначити аналітичні звіти Центру Разумкова, зокрема «Європейський курс України: ризики, виклики, пріоритети», де здійснено оцінку ролі ЄС у посиленні обороноздатності України, збереженні фінансової стабільності та протидії російській агресії⁶. Авторський колектив під керівництвом В. Сидоренка розкриває проблеми політичної адаптації до умов воєнного часу та нові інструменти зовнішньої підтримки.

У звітах Інституту світової політики аналізується хід імплементації Угоди про асоціацію в умовах війни. Підкреслюється гальмування адаптаційних процесів у ряді сфер, зокрема у реформі правосуддя та боротьбі з корупцією, а також висвітлюється зростання ролі секторальної інтеграції — насамперед в енергетиці та цифровій сфері⁷.

Суттєвий теоретичний внесок у розробку теми належить Володимирі Смирнову, автору монографій «Європейська інтеграція України: виклики та

⁴ Європейський вектор військово-технічного співробітництва України. Економіка та суспільство. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-55> (дата звернення: 02.06.2025).

⁵ Андрій Климосюк. Механізм реалізації санкційної політики Європейського Союзу. URL: <https://doi.org/10.15421/152351> (дата звернення: 02.06.2025).

⁶ Європейський курс України: ризики, виклики, пріоритети. — Київ: Центр Разумкова, 2023. — 48 с.

⁷ Імплементація Угоди про асоціацію: українські реалії / Інститут світової політики. — Київ, 2022.

перспективи» (2020) та «Економічна інтеграція України з ЄС» (2021)⁸. У цих працях ґрунтовно досліджено правові, економічні та інституційні засади співпраці України з ЄС. Автор наголошує, що успіх інтеграції залежить не лише від формального виконання зобов'язань, а й від здатності державних інституцій трансформуватися відповідно до принципів належного врядування.

Політичний вимір теми відображений у публікаціях Олени Бетлій, зокрема у статті «Україна та ЄС: між партнерством і членством» (2022)⁹. Авторка розглядає трансформацію політики ЄС щодо України після початку повномасштабної війни, фокусуючись на питанні кандидатства на вступ до ЄС та переосмисленні Європейської політики сусідства.

Також в роботі використовувались матеріали Європейської служби зовнішніх дій (EEAS), Європейської Комісії, Європейської Ради, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, офіційні звіти щодо реалізації Угоди про асоціацію та інформаційні повідомлення щодо обсягів наданої фінансової, гуманітарної та військової допомоги¹⁰.

Наукову літературу можна поділити на дві категорії: ті, що безпосередньо стосуються теми дослідження, і ті, що мають опосередкований характер.

⁸ Смирнов В. Європейська інтеграція України: виклики та перспективи. — Київ: Наукова думка, 2020. — 312 с.; Смирнов В. Економічна інтеграція України з ЄС. — Харків: Право, 2021. — 275 с.

⁹ Бетлій О. Україна та ЄС: між партнерством і членством. — К.: Центр Разумкова, 2022. — 26 с.

¹⁰ Joint Staff Working Document - Association Implementation Report on Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-staff-working-document-association-implementation-report-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

Перша аналізує вплив війни на співпрацю України з ЄС, розглядаючи такі питання, як політика санкцій,¹¹ військова допомога¹² та гуманітарні програми.¹³

Друга зосереджується на ширших аспектах європейської інтеграції, регіональної безпеки та економічного співробітництва.¹⁴

Співпраця між Україною та Європейським Союзом ґрунтується на чіткій нормативно-правовій базі, сформованій як на міжнародному, так і на національному рівнях. Головним документом, який регламентує відносини між сторонами є **Угода про асоціацію між Україною та ЄС**, підписана 27 червня 2014 року і набула чинності 1 вересня 2017 року. Угода визначає рамки політичної асоціації та економічної інтеграції, створює Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), передбачає тісну співпрацю в різних секторах – від енергетики та транспорту до юстиції, охорони довкілля, освіти, цифровізації. Вона містить численні додатки з переліком актів ЄС, які Україна зобов’язалася імплементувати у своє національне законодавство.¹⁵

¹¹ EU sanctions against Russia. *European Council*.

URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/> (дата звернення: 03.06.2025).

¹² Joint press release by the European Union and Ukraine on strengthening military industry ties at the EU-Ukraine Defence Industries Forum. *European Commission - European Commission*.

¹³ Ukraine. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

¹⁴ Parliament and Council agree on long-term solution for Ukraine’s funding needs | Nieuws | Europees Parlement. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/press-room/20240205IPR17405/parliament-and-council-agree-on-long-term-solution-for-ukraine-s-funding-needs> (дата звернення: 03.06.2025).

¹⁵ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнар. договір від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 06.05.2025).

На виконання положень Угоди Україна ухвалила низку нормативно-правових актів, які забезпечують практичну реалізацію євроінтеграційного курсу.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» закріплює стратегічну мету членства в ЄС¹⁶, а Закон «Про Кабінет Міністрів України» визначає функції уряду у сфері європейської інтеграції¹⁷. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» встановлює правові засади міжнародної економічної співпраці¹⁸.

Базовим інструментом правового наближення є Закон «Про національну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»¹⁹, який створює механізм поступового приведення українського законодавства у відповідність до права ЄС (*acquis*). Уряд також щороку затверджує план заходів з імплементації Угоди про асоціацію²⁰ та секторальні стратегії інтеграції у сферах транспорту, енергетики, цифровізації, навколишнього середовища тощо.

Особливе значення для правового регулювання співпраці мають директиви та регламенти Європейського Союзу, зазначені в додатках до Угоди. У сфері енергетики (Додаток XXVII) передбачено імплементацію

¹⁶ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

¹⁷ Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

¹⁸ Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 06.05.2025)

¹⁹ Про національну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁰ Кабінет Міністрів України. Уряд оновив план заходів щодо виконання Угоди про асоціацію. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-onovyv-plan-zakhodiv-shchodo-vikonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu> (дата звернення: 06.05.2025)

Директиви 2009/72/ЄС щодо внутрішнього ринку електроенергії²¹, Регламенту (ЄС) № 714/2009 щодо доступу до транскордонних мереж²², Директиви 2009/73/ЄС про ринок природного газу²³ та Регламенту (ЄС) № 715/2009²⁴. У сфері охорони довкілля (Додаток XXX) Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати законодавство відповідно до Директиви 2008/98/ЄС про відходи²⁵, Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди²⁶ та Директиви 2001/42/ЄС щодо оцінки впливу на довкілля²⁷. Транспортна сфера (Додаток XXXI) охоплює Регламент (ЄС) № 1071/2009 про допуск до професії перевізника²⁸, Регламент (ЄС) № 1072/2009 про міжнародні автоперевезення²⁹ і Директиву

²¹ Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0072> (дата звернення: 06.05.2025)

²² Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0714> (дата звернення: 06.05.2025)

²³ Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0073> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁴ Regulation (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0715> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁵ Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0098> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁶ Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010L0075> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁷ Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁸ Regulation (EC) No 1071/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009R1071> (дата звернення: 06.05.2025)

²⁹ Regulation (EC) No 1072/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009R1072> (дата звернення: 06.05.2025)

2006/126/ЄС про водійські права³⁰. У сфері технічного регулювання (Додаток III) важливими є Регламент (ЄС) № 765/2008 щодо акредитації³¹, Директива 2014/35/ЄС про безпечність електрообладнання³² та Директива 2014/30/ЄС про електромагнітну сумісність³³.

Україна також бере участь у програмах ЄС, таких як Horizon Europe, Creative Europe, EU4Health, Digital Europe, на підставі відповідних міжнародних угод³⁴. У 2023 році Кабінет Міністрів України ухвалив оновлений план заходів з імплементації Угоди про асоціацію на період до 2027 року, який деталізує перелік *acquis* ЄС, що підлягає імплементації в середньостроковій перспективі³⁵.

Аналіз наукової літератури та матеріалів свідчить про те, що тема є достатньо дослідженою, але є аспекти, які потребують подальшого вивчення. Зокрема, питання довгострокового впливу війни на євроінтеграційні процеси в Україні та її наслідки для безпеки регіону. Огляд джерел підтверджує, що

³⁰ Directive 2006/126/EC of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0126> (дата звернення: 06.05.2025)

³¹ Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008R0765> (дата звернення: 06.05.2025)

³² Directive 2014/35/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0035> (дата звернення: 06.05.2025)

³³ Directive 2014/30/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0030> (дата звернення: 06.05.2025)

³⁴ Міністерство економіки України. Участь України у програмах ЄС. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0d1a2d4f-88f3-4a18-b1f7-83ebc96efbe1> (дата звернення: 06.05.2025)

³⁵ Кабінет Міністрів України. Кабмін затвердив оновлений план заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію до 2027 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kabmin-zatverdyyv-onovleniy-plan-zakhodiv-shchodo-imlemtatsii-uhody-pro-asotsiatsiiu-do-2027-roku> (дата звернення: 06.05.2025)

дослідження має достатню емпіричну базу для висвітлення ключових аспектів співпраці між Україною та ЄС в умовах російсько-української війни.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

Розробка понятійно-категоріального апарату та обґрунтування методів дослідження є важливою складовою будь-якої наукової роботи, в тому числі й бакалаврської. Дана робота присвячена дослідженню співпраці України та Європейського Союзу в умовах російсько-української війни. Тому необхідно окреслити основні поняття, категорії та методи, які забезпечують структурований та системний підхід до аналізу теми.

Понятійно-категоріальний апарат побудований на основі ключових термінів, які відображають характер та особливості співпраці України та ЄС у сучасних умовах. Зокрема, це поняття «ЄС», «Угода про асоціацію», «європейська інтеграція», «геополітична стратегія», «санкційна політика», «безпека» та «сталість». Кожне з цих понять має власне визначення, яке є основою для подальшого аналізу.

Європейський Союз — економічний і політичний союз, що об'єднує 27 держав-членів, що розташовані в Європі. Веде свій початок від утворення Європейської спільноти з вугілля й сталі (ЄСВС) і Європейської економічної спільноти (ЄЕС), які склались із шести країн у 1957 році³⁶.

Угода про асоціацію - це основна угода між Україною та ЄС, яка формує основу для співпраці в політичній, економічній та правовій сферах. Визначення ґрунтується на аналізі наукової літератури, міжнародних угод та офіційних документів, ухвалених Україною та ЄС.

³⁶ Європейська Комісія. *Home - Publications Office of the EU*.

URL: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/uk/> (дата звернення: 06.05.2025).

Європейська інтеграція України — це цілеспрямований процес зближення держави з Європейським Союзом у правовій, інституційній, економічній та політичній сферах. Основою цього процесу є імплементація норм права ЄС у національне законодавство, розвиток демократії, забезпечення прав людини, верховенства права та функціонування ринкової економіки. Визначальною віхою у відносинах між Україною та ЄС є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана 27 червня 2014 року, яка стала базовим юридичним документом, що закріплює цілі, принципи та механізми європейської інтеграції України³⁷. Вона охоплює політичний діалог, глибоку та всеохоплюючу зону вільної торгівлі, співпрацю у сфері безпеки, енергетики, транспорту, охорони довкілля, науки, культури тощо. Політична орієнтація України на інтеграцію до ЄС закріплена також у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»³⁸ та Законі «Про національну безпеку України»³⁹, а конкретні шляхи адаптації законодавства до *acquis communautaire* визначені у Національній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу⁴⁰. У стратегічному плані напрям євроінтеграції деталізований у Стратегії зовнішньополітичної діяльності України, затвердженій Указом Президента

³⁷ Угода про асоціацію між Україною та ЄС : міжнар. договір від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 06.05.2025)

³⁸ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 06.05.2025)

³⁹ Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴⁰ Про нац. програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення: 06.05.2025)

України у 2021 році⁴¹, яка визначає членство в ЄС як ключову мету зовнішньої політики України.

Геополітична стратегія — комплекс державних дій, спрямованих на забезпечення національних інтересів у глобальному просторі. Україна формує свою геополітичну стратегію, виходячи з потреби протидіяти зовнішнім загрозам, насамперед агресії Російської Федерації, та зміцнювати позиції як частини європейської і євроатлантичної безпекової архітектури. Таке бачення закладене в Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»⁴², де чітко окреслено вектори міжнародного партнерства, оборонної співпраці, участі в європейських ініціативах безпеки. Важливим елементом цієї стратегії є санкційна політика, що реалізується відповідно до Закону України «Про санкції»⁴³ та через координацію з санкційними режимами ЄС, які базуються на статті 29 Договору про ЄС і статті 215 Договору про функціонування ЄС⁴⁴. Санкційна політика України охоплює заборону в'їзду, замороження активів, обмеження економічної діяльності щодо осіб і суб'єктів, причетних до агресії, тероризму або порушення міжнародного права.

Водночас поняття безпеки у сучасному українському політико-правовому дискурсі має багатовимірний характер. Згідно зі ст. 17 Конституції України, захист суверенітету та територіальної цілісності, забезпечення

⁴¹ Стратегія зовнішньополітичної діяльності України : указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴² Стратегія національної безпеки України : указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴³ Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴⁴ Treaty on European Union (TEU), Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). URL: <https://eur-lex.europa.eu/> (дата звернення: 06.05.2025)

державної безпеки є найважливішими функціями держави⁴⁵. Закон України «Про національну безпеку» встановлює засади державної політики у сфері безпеки, включаючи цивільний контроль над сектором безпеки й оборони, інтеграцію з євроатлантичними структурами, розбудову сучасних оборонних спроможностей. Угода про асоціацію передбачає також поглиблення співпраці у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС, боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, кіберзагрозами.

Сучасна політика України дедалі більше орієнтована на принцип сталого розвитку. Сталість як державна концепція передбачає баланс між економічними, соціальними та екологічними цілями, що забезпечує добробут нинішніх і майбутніх поколінь. Цей підхід закладено в розділах VI і VII Угоди про асоціацію, які охоплюють екологічну політику, зміну клімату, охорону довкілля, сільське господарство, регіональний розвиток. Відповідні цілі відображені у Національній економічній стратегії до 2030 року⁴⁶ та впровадженні Цілей сталого розвитку ООН, які були адаптовані до українських реалій та затверджені Кабінетом Міністрів у 2017 році⁴⁷.

Методологічну основу дослідження становить широкий спектр наукових підходів і методів для всебічного аналізу проблеми. Загальнонаукові методи, використані в цьому дослідженні, включають аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію. Аналіз забезпечує детальне розуміння складових співробітництва між Україною та ЄС, синтез інтегрує ці елементи в

⁴⁵ Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴⁶ Національна економічна стратегія на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 03.03.2021 № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-р> (дата звернення: 06.05.2025)

⁴⁷ Цілі сталого розвитку України. Офіс Координатора системи ООН в Україні. URL: <https://sdgs.org.ua> (дата звернення: 06.05.2025)

єдину систему, тоді як узагальнення та систематизація впорядковують інформацію та дозволяють зробити обґрунтовані висновки. Наприклад, аналіз був використаний для вивчення економічних елементів співпраці, таких як доступ України до європейських ринків, а синтез - для забезпечення узгодженості між політичними та економічними аспектами інтеграції.

Загальнотеоретичні методи, такі як індукція та дедукція, також відіграли важливу роль у цьому дослідженні. Індуктивний підхід використовується для отримання загальних висновків на основі аналізу конкретних явищ, таких як впровадження реформ в Україні відповідно до вимог Угоди про асоціацію. Дедуктивні підходи використовують емпіричні дані для перевірки існуючих теоретичних концепцій та гіпотез.

Прикладні методи, такі як порівняльний аналіз, історичний та прогностичний, дають можливість розглянути проблему з різних точок зору. Порівняльний аналіз використовується для оцінки прогресу України у порівнянні з іншими країнами, які пройшли процес європейської інтеграції. Історичні методи дозволяють простежити розвиток відносин України з ЄС, особливо з моменту підписання Угоди про асоціацію та співробітництво⁴⁸ в 1994 році до сьогодні. Прогностичний підхід також використовується для оцінки перспектив подальшої співпраці в контексті змін у міжнародному середовищі та геополітичній ситуації.

Крім того, кількісні та якісні аналітичні методи були використані для обробки набору емпіричних даних. Наприклад, за допомогою кількісного аналізу оцінюються обсяги торгівлі між Україною та ЄС, обсяги наданої

⁴⁸ Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012 (дата звернення: 14.01.2025).

Україні фінансової допомоги, зміни в структурі імпорту та експорту тощо. Якісний аналіз фокусується на змісті офіційних документів, стратегій та політичних заяв, що визначають напрями співпраці; методи контент-аналізу та дискурс-аналізу також відіграють важливу роль у дослідженні медійного та політичного контексту відносин між Україною та ЄС.

Філософські підходи, такі як діалектичні методи, сприяють розумінню складної природи співпраці в контексті постійних змін і конфліктів. Діалектичний підхід дозволяє розглядати взаємодію між Україною та ЄС як динамічний процес, що включає як елементи співпраці, так і протиріччя. Системний підхід, з іншого боку, дозволяє аналізувати співпрацю як цілісну систему, в якій кожен елемент впливає на інші, забезпечуючи збалансованість інтересів обох сторін. Методологічну основу дослідження доповнює використання міждисциплінарного підходу, який поєднує знання з різних дисциплін, таких як політичні, економічні, правові, соціологічні та міжнародні відносини. Це дозволяє врахувати всі аспекти співробітництва між Україною та ЄС: економічний, політичний, соціальний та безпековий.

Таким чином, понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження, використані у бакалаврській роботі, забезпечують комплексний та системний аналіз співпраці України та ЄС в умовах російсько-української війни. Їх застосування дозволяє не лише оцінити сучасний стан відносин, але й визначити перспективи подальшого розвитку співпраці в контексті інтеграції України до європейської спільноти.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

2.1. Політична і дипломатична підтримка України з боку Європейського Союзу

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом⁴⁹ і поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі⁵⁰ визначають відносини двох країн. Україна є ключовим партнером у Східному партнерстві та Європейській політиці сусідства (ЄПС)⁵¹. Відносини між Україною та ЄС стають дедалі тіснішими, з акцентом на поглиблення економічної інтеграції та політичної співпраці. 23 червня 2022 року Європейська Рада визначила Україну країною-кандидатом на членство в ЄС.

Робота над підписанням Угоди про асоціацію розпочалася у 2012 році, але під час президентства Віктора Януковича український уряд призупинив підготовку 21 листопада 2013 року. Янукович був присутній на саміті ЄС у Вільнюсі 28-29 листопада 2013 року, де спочатку планувалося підписання Угоди про асоціацію. Рішення відкласти підписання Угоди про асоціацію викликало проєвропейський рух Євромайдану. Після української революції

⁴⁹ Ukraine-EU Association Agreement. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-association-agreement> (дата звернення: 18.01.2025).

⁵⁰ Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 18.01.2025).

⁵¹ Європейська політика сусідства та потенціал нової Посиленої угоди Україна-ЄС як чинники європейської інтеграції України. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/integratsiya-ukraini-do-es/evrop-polituka/> (дата звернення: 19.04.2025).

2013-2014 років парламент усунув Януковича та його уряд у лютому 2014 року.

Політичну частину угоди завершив 21 березня 2014 року прем'єр-міністр Арсеній Яценюк⁵². Тим часом ЄС заарештував активи російських і українських чиновників, причетних до корупції, і надав Україні фінансову допомогу. 27 червня 2014 року новий президент Петро Порошенко підписав економічну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 1 січня 2016 року Україна приєдналася до поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС. 11 червня 2017 року громадяни України отримали право подорожувати без віз на обмежений час - до 90 днів протягом будь-якого 180-денного періоду, а Угода про асоціацію набула чинності 1 вересня 2017 року⁵³.

21 лютого 2019 року до Конституції України були внесені зміни, які включили положення про стратегічний курс України на членство в Європейському Союзі та НАТО до преамбули, трьох статей та перехідних положень⁵⁴. Під час російського вторгнення в Україну, 28 лютого 2022 року, президент України Володимир Зеленський офіційно підписав заяву на вступ до Європейського Союзу⁵⁵. Цю заяву також підтримали прем'єр-міністри Польщі - Матеуш Моравецький, Словенії - Янез Янша та Чехії - Петр Фіала.

⁵² Україна і ЄС підписали політичну частину Угоди про асоціацію - BBC News Україна. *BBC News Україна*.

URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/03/140321_new_sanctions_eu_ko (дата звернення: 03.06.2025).

⁵³ Міністерство Фінансів України. *Виконання Угоди про Асоціацію з ЄС*.

URL: <https://mof.gov.ua/uk/vikonannja-ugodi-pro-asociaciju> (дата звернення: 03.06.2025).

⁵⁴ Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору). *Верховна Рада України*.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 03.06.2025).

⁵⁵ Володимир Зеленський підписав заявку на членство України у Європейському Союзі. *Президент України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249> (дата звернення: 03.06.2025).

Вони відвідали Київ і зустрілися з президентом України Володимиром Зеленським, щоб висловити свою солідарність і підтримку під час вторгнення. 14 грудня 2023 року Європейська Рада схвалила початок переговорів про членство України в ЄС⁵⁶.

Політична та дипломатична підтримка України з боку Європейського Союзу є важливою з точки зору міжнародної солідарності у зв'язку з російсько-українським конфліктом. Від початку повномасштабної агресії Російської Федерації проти України в лютому 2022 року ЄС послідовно підтримує суверенітет, територіальну цілісність і незалежність країни⁵⁷. Ця підтримка має багато форм, включаючи ухвалення резолюцій та остаточне рішення про політичні заяви щодо фінансової, гуманітарної та військової допомоги.

Посилення санкційного тиску на Росію стало ключовим джерелом політичної підтримки. ЄС запровадив низку пакетів санкцій для ізоляції Росії в економічному, фінансовому та енергетичному секторах. Певні товари заборонено експортувати та імпортувати, доступ російських банків до міжнародних фінансових систем обмежено, активи заморожено, а на російських чиновників і бізнесменів накладено візові обмеження. Ці заходи покликані зменшити економічний потенціал агресора та ускладнити фінансування військових операцій проти України. Санкції Європейського

⁵⁶ Переговори про вступ України до ЄС: повний гід у 12 питаннях - Новини - European integration portal. *European integration portal*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/peregovory-pro-vstup-ukrayiny-do-yes-povnyj-gid-u-12-pytannyah-i-10-mifah-2/> (дата звернення: 03.06.2025).

⁵⁷ Україна на шляху вступу до ЄС. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/ukraines-path-towards-eu-accession_uk (дата звернення: 03.06.2025).

Союзу проти Росії є найжорсткішими в його історії і покликані завдати значного удару по російській економіці та Кремлю.

Працюючи в безпосередній координації зі своїми партнерами та союзниками - НАТО, G7, США, Великою Британією, Канадою, Норвегією, Південною Кореєю, Японією та Австрією, ЄС погодив декілька хвиль санкцій 23 лютого 2022 року у відповідь на визнання Росією непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей, після чого було ухвалено 17 пакетів санкцій з моменту вторгнення, спочатку 24 лютого у відповідь на вторгнення Росії в Україну, а згодом 26 лютого, 28 лютого, 15 березня, 8 квітня, 30 травня, 21 липня, 6 жовтня, 16 грудня 2022 року, 25 лютого 2023 року, 23 червня, 18 грудня 2023 року, 23 лютого 2024 року, 24 червня 2024 року, 16 грудня 2024 року, 24 лютого і 20 травня 2025 року.⁵⁸

Обмежувальні заходи наразі діють щодо 1236 фізичних та 115 юридичних осіб, включаючи заморожування активів та заборону на надання коштів особам, включеним до списку. Крім того, заборона на в'їзд і транзит до ЄС забороняє особам, включеним до списку, в'їзд і транзит через територію ЄС⁵⁹.

⁵⁸ Санкції проти РФ. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf> (дата звернення: 24.05.2025).

⁵⁹ Новий пакет санкцій у відповідь на ескалацію Росією агресії проти України: ЄС ввів обмежувальні заходи проти ще 30 фізичних та 7 юридичних осіб. *EEAS*. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9-%D1%83-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C-%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%94%D1%81-%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B2->

До списку потрапили президент і міністр закордонних справ Росії, члени Ради національної безпеки, які підтримали визнання Росією двох непідконтрольних уряду районів Донецької та Луганської областей, а також усі депутати Державної Думи Російської Федерації, які підтримали рішення уряду про ратифікацію Договору про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Російською Федерацією і цими двома організаціями. До неї також входять олігархи та бізнесмени.

ЄС також вирішив заблокувати всі транзакції з певними державними підприємствами в різних секторах, військово-промислового комплексу Кремля. Заборонено громадянам ЄС обіймати посади в корпоративних органах юридичних осіб, які належать або контролюються Росією, а також в органах, що перебувають під її контролем.

Крім того, дипломати, інші російські чиновники та бізнесмени більше не зможуть користуватися положеннями безвізового режиму, які надають пільговий доступ до ЄС. На пересічних росіян це рішення не вплине.

ЄС також вжив заходів для обмеження продажу громадянства - так званих «золотих паспортів»⁶⁰, які дозволяють заможним росіянам стати громадянами ЄС, і запровадив заборону на експорт з ЄС предметів розкоші (наприклад, розкішних автомобілів, ювелірних прикрас тощо), щоб безпосередньо вдарити по російській еліті.

У результаті відносини між Україною та ЄС перейшли від партнерства до більш прямої інтеграції. Угода про асоціацію та поглиблена і всеохоплююча

[%D0%BE%D0%B1%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_uk](#) (дата звернення: 03.06.2025).

⁶⁰ Aspects of golden passport and visa schemes in the EU | Think Tank | European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2024\)762395](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2024)762395) (дата звернення: 18.01.2025).

зона вільної торгівлі є основоположними принципами співпраці, які ведуть до глибокого та широкого партнерства. Зараз Україна є кандидатом на членство в ЄС, що символізує орієнтацію на Європейський Союз як на стратегічного партнера. У відповідь на агресію Росії ЄС продемонстрував безпрецедентну підтримку Україні, запровадивши широкомасштабні санкції проти Росії та сприяючи інтеграції українців до європейської спільноти. Багатогалузева допомога є важливою для стабільності, територіальної цілісності та суверенітету України. Крім того, це посилює вплив Європейського Союзу в Україні та зміцнює її позиції на міжнародній арені.

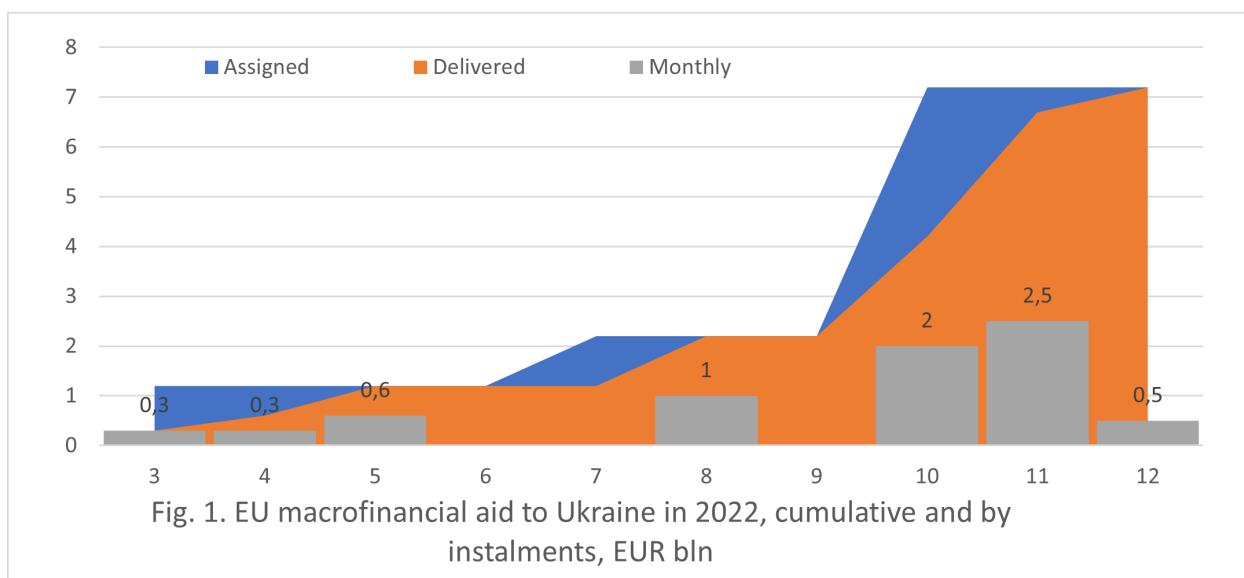
2.2 Економічна та фінансова допомога ЄС Україні в умовах воєнного стану

З початком російської агресії ЄС значно збільшив підтримку України через макрофінансову допомогу, грантову бюджетну підтримку, термінову допомогу, пряму небюджетну допомогу у відповідь на кризу та гуманітарну допомогу для сприяння загальній економічній, соціальній та фінансовій стабільності України. Основна частина допомоги ЄС представлена підтримкою фінансування державного бюджету України.

Як повідомило Міністерство фінансів України, за період з 24 лютого 2022 року по 15 березня 2023 року загальна сума допомоги ЄС на цю мету була еквівалентна 11,2 млрд доларів США. Із цієї суми 93,8 % було надано у вигляді кредитів. Згідно з кредитними угодами, всі платежі з обслуговування боргу та відсотки, крім першої кредитної угоди на 1,2 млрд євро (її вартість становить менше 1 % на рік), сплачуються за рахунок ЄС, а терміни кредитів, наданих у

2022 році, становлять 15 і 10 років (для першої угоди) та 25 років (для наступних).⁶¹

3 березня 2022 року Україна та ЄС підписали перший Меморандум про взаєморозуміння. Відповідно до цієї угоди, у період з 11 березня по 20 травня для України було виділено загалом 1,2 млрд євро макрофінансової допомоги (МФД)⁶². Загалом 2022 року було підписано три Меморандуми про взаєморозуміння на загальну суму 7,2 млрд євро⁶³. Допомога надавалася частинами різного розміру практично щомісяця (рис. 1).

⁶¹ Ukraine's State Budget Financing Since the Beginning of the Full-scale War. *Ministry of Finance of Ukraine*. URL: <http://mof.gov.ua> (дата звернення: 18.01.2025).

⁶² EU disburses €600 million in Macro-Financial Assistance to Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-disburses-€600-million-macro-financial-assistance-ukraine_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁶³ Commission disburses further €2.5 billion in exceptional macro-financial assistance to Ukraine. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/commission-disburses-further-eu25-billion-exceptional-macro-financial-assistance-ukraine-2022-11-23_en (дата звернення: 03.06.2025).

За даними Міністерства фінансів України у березні-грудні 2022 року МТД від ЄС становила 256,4 млрд грн, що еквівалентно 10,2 % загальних видатків державного бюджету.⁶⁴

16 січня 2023 року Україна та ЄС підписали четвертий Меморандум про підтримку України на 2023 рік, який передбачав надання 18 млрд євро макрофінансової допомоги⁶⁵. У результаті, державний бюджет України отримав ці кошти у 2023 році на узгоджених сторонами умовах⁶⁶. Період погашення кредиту становитиме 35 років, відсотки та інші платежі з обслуговування боргу сплачуватимуть країни ЄС⁶⁷.

Зокрема, 21 березня 2022 року Європейська Комісія (ЄК) ухвалила рішення про виділення Україні гранту у розмірі 120 млн євро у формі Контракту з розбудови держави та підвищення стійкості для підтримки українського уряду в посиленні цивільної готовності до кризових ситуацій та управління ними на центральному та місцевому рівнях⁶⁸. Кошти були спрямовані на фінансування найбільш нагальних витрат держави, таких як

⁶⁴ Міністерство Фінансів України.

URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Інформація_щодо_викон_ДБУ_за_2022_рік_01_03_2023.doc (дата звернення: 18.01.2025).

⁶⁵ *Language selection | Economy and Finance*. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-01/Memorandum%20of%20Understanding_EU-UA.pdf (дата звернення: 18.01.2025).

⁶⁶ Ukraine and the EU Signed Memorandum and Loan Agreement on EUR 18 billion Macro-Financial Assistance. *Ministry of Finance of Ukraine*.

URL: https://mof.gov.ua/en/news/ukraine_ta_ies_pidpisali_memorandum_ta_kreditnu_ugodu_shchodo_otrimannia_makrofinansovoi_dopomogi_obsyagom_18_mlr_d_ievro-3799 (дата звернення: 18.01.2025).

⁶⁷ Міністерство Фінансів України. *Міністерство Фінансів України*.

URL: https://mof.gov.ua/en/news/ukraine_received_eur_3_billion_of_eu_macro-financial_assistance-3803 (дата звернення: 18.01.2025).

⁶⁸ ЄС надав Україні додаткових 300 мільйонів євро екстреної макрофінансової допомоги та ухвалив грантову підтримку в розмірі 120 мільйонів євро. *EEAS*.

URL: https://www.eeas.europa.eu/node/113127_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

гарантований соціальний захист громадян, функціонування критичної інфраструктури, енергетична безпека, кібербезпека, боротьба з дезінформацією, а також кризові комунікації уряду з широким загалом населення.

У вересні 2022 року ЄС виділив Україні грант «Зменшення вразливості та підвищення продовольчої безпеки через підтримку постраждалого населення та сільськогосподарського виробництва в Україні» у розмірі 500 млн євро, у грудні - додатково 66 млн євро. Цей грант допоміг профінансувати житло та освіту для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та репатріантів, а також сільськогосподарський сектор України⁶⁹.

З метою підтримки України у вирішенні конкретних проблем інституції ЄС надавали фінансування під конкретні програми допомоги. Проектний підхід дозволив адаптувати зміст програм допомоги до нових викликів, що виникали. Відтак, акцент програм змістився з підтримки нагальних потреб відновлення, посилення енергетичної стійкості на підтримку відновлення та поживавлення ділової активності, у тому числі доступу українського бізнесу до європейських ринків.

Із загальної кількості програм цільової допомоги ми виокремили 34 програми фінансової та нефінансової допомоги вартістю понад 1,5 млн євро кожна (менші програми не розглядалися) із загальним обсягом виділених коштів близько 7 млрд євро, які були прийняті та переважно виплачені у 2022 - першому кварталі 2023 року.

⁶⁹ Solidarity with Ukraine: EU-Ukraine Association Council takes place, with new agreements further strengthening cooperation between the EU and Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/solidarity-ukraine-eu-ukraine-association-council-takes-place-new-agreements_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

Близько 1,9 млрд євро було спрямовано на відновлення. Це допомога об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків у відновленні пошкоджених війною житлових будинків (гранти Міжнародної фінансової корпорації (МФК))⁷⁰, ремонт критично важливої міської інфраструктури (Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО))⁷¹ та ремонт пошкоджених війною шкіл⁷².

1,59 млрд євро кредитів, гарантованих бюджетом ЄС, було надано в рамках проекту ЄІБ «Солідарна Україна» для відновлення найбільш важливих об'єктів пошкодженої інфраструктури та відновлення критично важливих проектів⁷³. У перші тижні повномасштабної війни пакет негайної фінансової підтримки від ЄІБ у розмірі 668 млн євро було спрямовано на закупівлю продуктів харчування, медикаментів та палива для громадян⁷⁴. З 28 лютого 2022 року⁷⁵ понад 500 млн євро було виділено ЄК на термінову натуральну

⁷⁰ New EU-IFC Grant Program to Help Restore Homes Damaged by War. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/new-eu-ifc-grant-program-help-restore-homes-damaged-war_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷¹ The EU provides EUR 50 million to repair critical infrastructure as part of Nefco's green recovery activities in Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-provides-eur-50-million-repair-critical-infrastructure-part-nefco's-green_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷² EU and Ukraine sign €100 million for the rehabilitation of war-damaged schools *. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-and-ukraine-sign-€100-million-rehabilitation-war-damaged-schools_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷³ EIB Board, supported by the EU Commission, approves €1.59 billion of EU financial assistance for Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eib-board-supported-eu-commission-approves-€159-billion-eu-financial-assistance_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷⁴ Україна отримала перші виплати згідно з Екстреними заходами солідарності від ЄІБ в межах негайної підтримки країни Європейським Союзом. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/112658_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷⁵ ЄС координує надзвичайну допомогу та збільшує обсяги гуманітарної допомоги. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/111827_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

допомогу ВПО продуктами харчування, водою, медичними послугами, тимчасовим житлом⁷⁶.

ЄІБ також відкрив кредитну лінії у розмірі 4 млрд євро на 2022 та 2023 роки, спрямовану на допомогу містам та регіонам у країнах-членах ЄС для покриття нагальних інвестиційних потреб та допомоги в інтеграції українських біженців.

У 2024 році Європейський Союз започаткував новий інструмент фінансової допомоги — Ukraine Facility, загальним обсягом до 50 млрд євро на період 2024–2027 років. У 2025 році в межах цього інструменту вже було виплачено перший транш у розмірі 3 млрд євро⁷⁷. У квітні 2025 року Європейський інвестиційний банк оголосив про новий пакет інвестицій на суму 300 млн євро, який охоплює фінансування проєктів з відновлення соціальної та муніципальної інфраструктури, зокрема покращення доступу до опалення, водопостачання та санітарії⁷⁸. У 2024 році НЕФКО завершила реконструкцію Центру первинної медичної допомоги в Немішаєвому Київської області, а в 2025 році уряд Норвегії виділив 16 млн євро через НЕФКО на підтримку проєктів з енергоефективності, включаючи реконструкцію шкіл, лікарень і систем водовідведення⁷⁹. Швеція зобов'язалася

⁷⁶ Ukraine: EU announces additional €205 million in humanitarian aid as Commissioner Lenarčič visits Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/ukraine-eu-announces-additional-€205-million-humanitarian-aid-commissioner_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

⁷⁷ European Commission. Commission disburses first €3 billion to Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_223 (дата звернення: 06.05.2025)

⁷⁸ European Investment Bank. EIB Group President Calviño and Ukrainian Prime Minister Shmyhal accelerate support for Ukraine with new investments. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eib-group-president-calvino-and-ukrainian-prime-minister-shmyhal-accelerate-support-ukraine-new-2025-04-09_en (дата звернення: 06.05.2025)

⁷⁹ NEFCO. Norway has pledged EUR 16 million for rebuilding activities in Ukraine through NEFCO. URL: <https://www.nefco.int/news/norway-has-pledged-eur-16-million-for-rebuilding-activities-in-ukraine-through-nefco/> (дата звернення: 06.05.2025)

з 2025 року щорічно надавати цивільну допомогу Україні обсягом не менше 5,6 млрд шведських крон (близько 500 млн євро) згідно з ухваленим державним бюджетом⁸⁰. Крім того, Європейська комісія продовжує надання макрофінансової допомоги: у 2025 році було здійснено черговий транш у розмірі 1 млрд євро за рахунок доходів від заморожених російських активів⁸¹.

Загалом ЄС надав значну економічну підтримку Україні у відповідь на російську агресію шляхом надання макрофінансової допомоги, грантів та кредитів. Основна частина фінансування була спрямована на стабілізацію державного бюджету України і склала понад 35,7 млрд доларів США протягом 2022-2025 років, переважно у формі кредитів на пільгових умовах. Також були реалізовані цільові програми, спрямовані на відновлення інфраструктури, підтримку соціальних видатків, посилення енергетичної стійкості та доступу до європейських ринків. Загальна вартість програм, включно з підтримкою відновлення житла, шкіл та міської інфраструктури, перевищила 143 млрд євро⁸². ЄС також надав екстрену фінансову допомогу в перші тижні війни, виділивши кошти на найнеобхідніші потреби громадян. ЄІБ оголосив про відкриття додаткової кредитної лінії на суму 4 млрд євро для інтеграції українських біженців.

⁸⁰ Government of Sweden. Humanitarian and civilian support to Ukraine. URL: <https://www.government.se/government-policy/swedens-support-to-ukraine/humanitarian-and-civilian-support-to-ukraine/> (дата звернення: 06.05.2025)

⁸¹ Ministry of Finance of Ukraine. Ministry of Finance has secured €1 billion from the EU – the third tranche of Macro-Financial Assistance funded by frozen Russian assets. URL: https://mof.gov.ua/en/news/ministry_of_finance_has_secured_1_billion_from_the_eu_the_third_tranche_of_macro-financial_assistance_funded_by_frozen_russian_assets-5099 (дата звернення: 06.05.2025)

⁸² European Parliament Think Tank. State of play: EU support to Ukraine – Payments, reform and investment, use of immobilised Russian assets. URL: <https://epthinktank.eu/2025/04/10/state-of-play-eu-support-to-ukraine-payments-reform-and-investment-use-of-immobilised-russian-assets/> (дата звернення: 06.05.2025).

2.3. Гуманітарна та безпекова співпраця в умовах російської агресії

На проекти гуманітарної допомоги цивільному населенню, яке постраждало від війни в Україні, було виділено 966 млн. євро. Це включає 895 млн євро для України та 71 млн євро для Молдови на підтримку українських біженців.⁸³

Ще 330 млн євро доступні через Програму надзвичайної допомоги, яка полегшує доступ до основних товарів і послуг, таких як освіта, охорона здоров'я та харчування. Фінансування допомагає захистити населення - як внутрішньо переміщених осіб, так і приймаючі громади - і підтримує малі та середні підприємства і сільське господарство. Іншою важливою метою є відновлення малої цивільної інфраструктури, енергетична та кібербезпека, свобода ЗМІ та боротьба з дезінформацією.

9 квітня 2022 року глобальна акція «Stand Up for Ukraine»⁸⁴, започаткована Європейською Комісією та Канадою, зібрала 9,1 млрд євро для ВПО як в Україні, так і за її межами, включаючи 1 млрд євро від Європейської Комісії. Крім того, Європейський банк реконструкції та розвитку оголосив про виділення додаткового кредиту в розмірі 1 мільярда євро на потреби людей, переміщених внаслідок вторгнення.

⁸³ Як ЄС підтримує Україну. *EU NEIGHBOURS east*.

URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/yak-yes-pidtrymuye-ukrayinu-vid-sankcij-do-vijskovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy/> (дата звернення: 11.02.2025).

⁸⁴ Stand Up For Ukraine: private sector can now donate in-kind support via new system. *European Commission - European Commission*.

URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2142 (дата звернення: 11.02.2025).

Комісія координує надання матеріальної допомоги Україні через Механізм цивільного захисту ЄС.⁸⁵ 27 країн-членів ЄС, а також Норвегія, Туреччина, Північна Македонія, Ісландія та Сербія пообіцяли надати 80 млн предметів першої необхідності: аптечки, обладнання для укриття, протипожежне обладнання, водяні насоси, генератори електроенергії та палива.

ЄС також допомагає Україні протистояти зростаючій кризі, надаючи макрофінансову допомогу у розмірі 25,2 млрд євро у вигляді кредитів та додатково 620 млн євро у вигляді бюджетної підтримки⁸⁶.

Оскільки потреби швидко зростають, додаткова допомога була спрямована в Україну через медичні склади rescEU, що базуються в Німеччині, Угорщині та Нідерландах. Підтримка ЄС включає апарати штучної вентиляції легенів, інфузійні насоси, монітори, маски, халати, ультразвукові прилади та кисневі концентратори на загальну суму понад 127 млн євро.⁸⁷

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, з початку повномасштабного вторгнення в Європі було зареєстровано понад шість мільйонів українців⁸⁸. 4 березня 2022 року Рада Європейського Союзу

⁸⁵ EU Civil Protection Mechanism. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en (дата звернення: 11.02.2025).

⁸⁶ The EU budget is leading the EU response to Russia's war of aggression against Ukraine. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/motion/focus/eu-budget-leading-eu-response-russias-war-aggression-against-ukraine_en (date of access: 03.06.2025).

⁸⁷ rescEU. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en (дата звернення: 11.02.2025).

⁸⁸ Situation Ukraine Refugee Situation. *Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 11.02.2025).

прийняла Директиву про тимчасовий захист⁸⁹ для забезпечення швидкої та ефективної допомоги людям, які тікають від війни. Відповідно до Директиви, ті, хто втікає від війни, отримають тимчасовий захист в ЄС⁹⁰: зможуть жити, навчатися, працювати та отримувати медичну допомогу.

Загалом ЄС надає Україні та українським біженцям масштабну фінансову та гуманітарну допомогу. Понад 966 млн євро було виділено на гуманітарні проекти та 25,2 млрд євро на макрофінансову підтримку. Загалом ця допомога призначена для надання основних товарів і послуг, підтримки малого бізнесу, відновлення інфраструктури та боротьби з дезінформацією. Крім того, доставка гуманітарних вантажів координується через механізми цивільного захисту. Крім того, згідно з Директивою про тимчасовий захист, українські біженці мають право проживати, працювати, навчатися та отримувати медичну допомогу в країнах ЄС.

ЄС також приділяє значну увагу питанням безпеки. В ряді пакетів допомоги Україні було надано військову допомогу, що вказує на розширення співпраці у сфері безпеки. Загальний обсяг військової допомоги Україні від країн-членів ЄС та інституцій ЄС з лютого 2022 року перевищив 38 млрд євро⁹¹. Це включає оборонне обладнання, амуніцію, також програми навчання для українських військових, що реалізуються в рамках Місії військової

⁸⁹ EUR-Lex - 52022PC0091 - EN - EUR-Lex. *EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0091&qid=1646384923837> (дата звернення: 11.02.2025).

⁹⁰ Ukraine: Commission proposes temporary protection for people fleeing war in Ukraine and guidelines for border checks. *European Commission - European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1469 (дата звернення: 11.02.2025).

⁹¹ Council of the European Union. EU military support to Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/military-support-ukraine/> (дата звернення: 28.05.2025).

допомоги ЄС (EUMAM Ukraine)⁹². Станом на кінець 2023 року, більше 35 000 українських військових пройшли навчання в рамках EUMAM Ukraine⁹³.

ЄС також активно співпрацює з Україною у сфері кібербезпеки. У зв'язку зі зростанням кіберзагроз з боку росії, ЄС надає експертну підтримку та фінансування для зміцнення кіберзахисту України, включаючи розробку стратегій кібербезпеки та навчання фахівців⁹⁴. Крім того, ЄС розробляє спільні механізми реагування на кібератаки, що дозволяє швидко та ефективно протидіяти зловмисній діяльності в кіберпросторі⁹⁵.

Важливим напрямком співпраці є також розмінування територій, які були окуповані або постраждали внаслідок бойових дій. ЄС активно підтримує ініціативи з гуманітарного розмінування, надаючи фінансову та технічну допомогу, що включає обладнання для розмінування та навчання саперів⁹⁶. Ця робота є критично важливою для безпеки цивільного населення та відновлення нормального життя на звільнених територіях.

Поряд з цим, ЄС підтримує Україну в реформуванні сектору безпеки та оборони згідно зі стандартами ЄС. Це включає допомогу у зміцненні

⁹² European External Action Service. EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en?s=410260 (дата звернення: 28.05.2025)

⁹³ Council of the European Union. Background – Foreign Affairs Council (Defence), 18–19 November 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/xlrddnax/background-20241118-19-fac-fac-defence.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).

⁹⁴ European External Action Service. EU and NATO Ambassadors meet to discuss further co-operation in support of Ukraine. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-nato-ambassadors-meet-discuss-further-co-operation-support-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

⁹⁵ European External Action Service. Cyber defence: EU boosts action against cyber threats. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/cyber-defence-eu-boosts-action-against-cyber-threats_en (дата звернення: 28.05.2025).

⁹⁶ European Commission. EU support for humanitarian demining in Ukraine. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-01/C_2021_9351_F1_ANNEX_EN_V2_P1_1618650.PDF (дата звернення: 28.05.2025).

демократичного цивільного контролю над збройними силами, підвищенні прозорості та підзвітності у секторі безпеки⁹⁷. Такі реформи сприяють не тільки ефективності оборони, але й процесам європейської інтеграції України.

⁹⁷ European External Action Service. EU and NATO Ambassadors meet to discuss further co-operation in support of Ukraine. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-nato-ambassadors-meet-discuss-further-co-operation-support-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025)

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

3.1. Аналіз основних проблем та викликів у співробітництві України та ЄС під час війни

Після повномасштабного вторгнення Росії до України, викликів зазнав не тільки український народ, але й Європейський Союз. Агресія Росії спонукала країни-члени ЄС змінити своє ставлення до безпеки, стабільності та співпраці в континентальному масштабі. Прийняття «Стратегічного компасу» ЄС⁹⁸, першої спільної оцінки загроз серед держав-членів ЄС, відображає цей розвиток. Стратегічний компас, опублікований у березні 2022 року, зазначив Росію як головну загрозу європейській безпеці, твердження, яке не поділяли б усі держави-члени до початку війни. Країни-члени ЄС фактично розділилися в оцінці загрози, яку представляє Росія.

Крім того, війна спричинила величезний шок для світової економіки, оскільки вона скоротила пропозицію та підняла ціни. Вона посилила економічну кризу, з якою Європа все ще боролася через пандемію Covid-19. Через свою економічну відкритість і, як наслідок, вразливість до розвитку глобальних ринків і збоїв у ланцюжку створення вартості економіка ЄС і єврозони особливо сильно постраждали. Сильна залежність ЄС від імпорту енергоносіїв призвела до сильного та постійного інфляційного тиску в ЄС.

Через війну українська економіка скоротилась на 45 % у 2022 році⁹⁹. Інфраструктурні руйнування на сході та півдні України внаслідок російської

⁹⁸ Council of the European Union, Strategic Compass for Security and Defence (21 March 2022).

⁹⁹ World Bank Group. Світовий банк допомагає Україні зберегти економічну стабільність. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press->

агресії були величезними. Це спотворило зв'язок України зі світовими ринками. Війна зруйнувала не лише критично важливі об'єкти інфраструктури, а й об'єкти першої необхідності, такі як школи, житло, лікарні, магазини тощо. Але вона також висвітлила нові шляхи до післявоєнного економічного відновлення України.

Транспортна та енергетична інфраструктури є ключовими сферами для негайних інвестицій навіть під час війни. Дотепер в Україні домінували вугільні та ядерні джерела виробництва енергії, тоді як ринок зеленої енергетики залишається недостатньо розвиненим. Росія цілеспрямовано атакувала і частково зруйнувала вугільні електростанції на Донбасі та атомні електростанції на півночі та південному сході України, а також найбільші сонячні електростанції в Запорізькій та Харківській областях¹⁰⁰. Незважаючи на масштаби цієї інфраструктурної руйнації, війна та пов'язані з нею санкції зупинили колишню енергетичну залежність від нафти та газу, що імпортуються з Росії. Це відкриває шлях для інвестицій в український ринок зеленої енергетики.

Понад 5 мільйонів біженців покинули Україну через війну¹⁰¹, і багато з них можуть не повернутися. Зростає кількість українців, вбитих російськими військами. Це виводить системи освіти та навчання на передній план відновлення, оскільки економіка буде гостро потребувати людського капіталу.

[release/2024/03/26/world-bank-supports-ukraine-to-maintain-economic-stability](https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/03/26/world-bank-supports-ukraine-to-maintain-economic-stability) (дата звернення: 04.03.2025).

¹⁰⁰ Russia Stole Ukraine's Largest Solar Plant. *Kyiv Post*.

URL: <https://www.kyivpost.com/post/6651> (дата звернення: 04.03.2025).

¹⁰¹ BBC News. How many Ukrainian refugees are there and where have they gone?. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-60555472> (дата звернення: 04.03.2025).

Після початку конфлікту ЄС розширив свою підтримку Україні через заходи з лібералізації торгівлі (Світовий банк, 2022¹⁰²). Угода про асоціацію між Україною та ЄС¹⁰³, включаючи Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі¹⁰⁴ (ПВЗВТ), надала Україні преференційний доступ до єдиного ринку ЄС, сприяючи диверсифікації економіки, зростанню експорту та створенню робочих місць. Завдяки зниженню тарифів та гармонізації регуляторних норм угода сприяла підвищенню конкурентоспроможності України та її інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості, пом'якшуючи економічний вплив конфлікту. Паралельно ЄС допоміг Україні посилити нормативну узгодженість та інституційну спроможність для сприяння торгівлі та інвестиціям. Через програми технічної допомоги ЄС підтримав Україну у приведенні її нормативно-правової бази у відповідність до стандартів та найкращих практик ЄС, покращенні бізнес-середовища, прозорості та врядування. Зміцнюючи такі інституції, як Національний банк України, Державна фіскальна служба та регуляторні органи, ЄС сприяв належному врядуванню, підзвітності та верховенству права, що сприяло підвищенню довіри інвесторів та сталому економічному розвитку¹⁰⁵. Більше того, ЄС

¹⁰² World Bank Group. Світовий банк допомагає Україні зберегти економічну стабільність. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/03/26/world-bank-supports-ukraine-to-maintain-economic-stability> (дата звернення: 04.03.2025).

¹⁰³ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода Україна від 27.06.2014 : станом на 30 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 02.03.2025).

¹⁰⁴ Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 04.03.2025).

¹⁰⁵ The war in Ukraine and the EU's policy of economic globalisation: new security challenges and issues. *CIDOB*. URL: <https://www.cidob.org/en/publications/war-ukraine-and-eus-policy-economic-globalisation-new-security-challenges-and-issues> (date of access: 04.03.2025).

інтегрував принципи сталого розвитку та інклюзивного зростання у свої програми допомоги Україні. Такі ініціативи, як Європейський зелений курс та Європейський соціальний фонд, підтримують перехід України до низьковуглецевої економіки, одночасно інвестуючи в освіту, охорону здоров'я та системи соціального захисту, сприяючи розвитку людського капіталу та соціальній згуртованості.

Наразі, основними викликами на шляху імплементації Угоди про асоціацію (УА) нездатність української політичної еліти досягти консенсусу щодо довгострокових національних інтересів, а також брак політиків, готових служити інтересам своєї країни в цілому. В українській політиці переважають інтереси олігархічних груп за рахунок суспільних інтересів країни в цілому. Це призводить до того, що інтереси економічних і владних груп просуваються за рахунок довгострокових суспільних інтересів, що уповільнює впровадження реформ. Деякі респонденти з ЄС¹⁰⁶ наводили приклади підкупу депутатів українського парламенту, які раптово змінювали свою позицію щодо законопроектів, підготовлених українським урядом та ЄС з метою наближення українського законодавства до законодавства ЄС. Результатом цього є повільна імплементація УА та слабша динаміка реформ.

Ще однією проблемою є «відносно успішна пропаганда Російської Федерації в країнах-членах ЄС», яка змальовує Україну як невдалу державу і формує негативну громадську думку в країнах-членах ЄС щодо України, і, зрештою, навіть впливає на політичний підхід урядів цих країн до України. Російська пропаганда є причиною того, що Україна не отримує належного

¹⁰⁶ Duleba A. Opportunities and problems in EU–Ukraine relations: actors' perceptions. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. 2019. Т. 1/2, № 28. С. 47–72. URL: <https://www.jstor.org/stable/26898330?read-now=1&seq=26> (дата звернення: 04.03.2025).

визнання в деяких країнах ЄС за свої зусилля з реформування та результати, яких вона досягла після Майдану 2014 року, порівняно з тим станом, в якому Україна перебувала до 2014 року. Ця дезінформаційна кампанія реалізується через різноманітні канали: соціальні мережі, прокремлівські ЗМІ, а також через підтримку політичних рухів у межах самого ЄС, які виступають за зменшення підтримки України. Згідно з дослідженням Європейської служби зовнішніх дій, дезінформація Росії часто має на меті підірив єдності ЄС у питанні санкцій, формування скепсису до надання військової чи фінансової допомоги Києву, а також просування наративів про “втому від України” серед громадян Євросоюзу¹⁰⁷. Деякі популістські або проросійські сили, зокрема у Словаччині, Угорщині, Німеччині та Франції, свідомо чи несвідомо відтворюють ці меседжі у публічному дискурсі. Це створює виклики для підтримки єдиної політики щодо України всередині ЄС.

У результаті повномасштабного вторгнення Росії в Україну підхід ЄС до безпеки та співпраці зазнав значних змін. Війна спричинила економічний шок і посилив інфляційний тиск, що змусило ЄС переглянути свою енергетичну політику. Зокрема, відбулося суттєве зрушення у сфері спільної безпекової та оборонної політики. Уперше в історії ЄС активував Європейський фонд миру (European Peace Facility), з якого профінансовано постачання летального озброєння Україні на понад 6,1 млрд євро станом на початок 2024 року¹⁰⁸. Це безпрецедентний крок, що свідчить про зміну парадигми ЄС – від переважно “м’якої сили” до активнішої оборонної підтримки партнерів. Водночас,

¹⁰⁷ Disinformation about Ukraine. European External Action Service. URL: : <https://euvsdisinfo.eu/> (дата звернення: 27.05.2025).

¹⁰⁸ Council of the European Union. *EU military support for Ukraine*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/military-support-ukraine/> (дата звернення: 27.05.2025).

Євросоюз зобов'язався збільшити виробництво боєприпасів на власній території у відповідь на дефіцит снарядів, який загрожував спроможності підтримувати Україну у довгостроковій перспективі.

Окрім військової допомоги, ЄС активізував співпрацю з Україною у сфері енергетичної безпеки. Україну було синхронізовано з європейською енергосистемою ENTSO-E у березні 2022 року – на два роки раніше запланованого, що стало важливим кроком для зменшення залежності від Росії¹⁰⁹. Також ЄС ініціював масштабну програму відновлення енергетичної інфраструктури України через проєкти за участі Європейського банку реконструкції та розвитку, а також Європейського інвестиційного банку.

На стратегічному рівні вторгнення Росії зміцнило позиції України як ключового партнера для ЄС у Східній Європі. Протягом 2022–2025 років Європейський Союз не лише визнав європейську перспективу України, але й офіційно надав їй статус країни-кандидата. У грудні 2023 року Європейська Рада погодила відкриття переговорів про вступ України до ЄС, що раніше вважалося малоімовірним через “втому від розширення”. Таким чином, війна зумовила нову геополітичну реальність, де безпека, стійкість і розширення ЄС стали взаємопов'язаними поняттями¹¹⁰.

Українська економіка зазнала великих втрат, але війна також відкрила нові можливості для післявоєнного відновлення, особливо у сфері зеленої енергетики. ЄС продовжує підтримувати Україну шляхом лібералізації

¹⁰⁹ Continental European TSOs announce completion of synchronisation project with Ukrenergo and significant increase in export capacity from Continental Europe to Ukraine. URL: <https://www.entsoe.eu/news/2023/11/28/continental-european-tsos-announce-completion-of-synchronisation-project-with-ukrenergo-and-significant-increase-in-export-capacity-from-continental-europe-to-ukraine/> (дата звернення: 29.05.2025).

¹¹⁰ EU opens accession negotiations with Ukraine. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-opens-accession-negotiations-ukraine-2024-06-25_en (дата звернення: 29.05.2025).

торгівлі, регуляторної гармонізації та інвестицій у сталий розвиток. Водночас впровадження реформ ускладнюється внутрішньополітичними питаннями та впливом російської пропаганди в Європі, яка сповільнила імплементацію угоди про асоціацію та інтеграцію України в європейський простір.

3.2. Перспективи співробітництва України та ЄС

Україна отримала статус країни-кандидата, зробивши важливий крок до вступу до Європейського Союзу. Таке рішення було прийнято лідерами 27 країн ЄС 23 червня 2022 року¹¹¹ та стало підтвердженням прагнення України приєднатися до ЄС та її реформаторських зусиль.

Насамперед, щоб отримати членство, ми повинні відповідати набору вимог або показників, які називаються «Копенгагенськими критеріями»¹¹².

1. Прийняти законодавство про процес відбору суддів Конституційного Суду, який має включати процес попереднього відбору на основі оцінки доброчесності та професійних навичок.

2. Завершити перевірку доброчесності кандидатів у члени Вищої ради суддів України та відбір кандидатів до Вищої кваліфікаційної ради суддів України;

3. Посилити боротьбу з корупцією, особливо проти високопосадовців;

4. Завершити відбір та призначення нового директора НАБУ та прокурора САП;

¹¹¹ Урядовий портал. Головна | Кабінет Міністрів України.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 16.03.2025).

¹¹² Accession criteria (Copenhagen criteria) - EUR-Lex. *EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen (дата звернення: 30.03.2025).

5. Переконайтеся, що законодавство про боротьбу з відмиванням грошей відповідає стандартам Групи розробки фінансових заходів протидії відмиванню грошей (FATF);

6. Прийняття комплексного стратегічного плану реформування правоохоронних органів;

7. Виконання вимог щодо протидії олігархам;

8. Привести законодавство про засоби масової інформації у відповідність до європейського аудіовізуального законодавства;

9. Завершити законодавчу реформу для етнічних меншин.

Водночас отримання статусу кандидата – це лише початок тривалого процесу, який вимагає виконання низки ключових умов для подальших переговорів про вступ.

Попри всі свої переваги та перспективи, статус кандидата – це ще один етап євроінтеграції, тривалість якого залежить від ефективного виконання Україною семи рекомендацій Єврокомісії.

Виконання цього завдання є необхідною умовою для переговорів про вступ до ЄС¹¹³. Варто зазначити, що рекомендації для України в списку рекомендацій Європейської комісії не є дивовижними – більшість окреслених проблем були відмічені в попередніх звітах ЄС, моніторингу та висновках щодо України. Відтак, мова йде про продовження реформи судової системи, боротьбу з корупцією та відмиванням грошей, імплементацію антиолігархічних законів, модернізацію національного законодавства в

¹¹³ Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. — Українська правда, 18 червня 2022р., URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516>.

окремих сферах тощо¹¹⁴. Варто зазначити, що після отримання рекомендацій Єврокомісії українська влада оголосила про готовність їх виконати. За останні місяці 2022 року Україна значно просунулася у виконанні вищезазначених рекомендацій. Зокрема, 13 грудня Верховна Рада ухвалила пакет базових євроінтеграційних законів — «Про медіа» та «Про національні меншини (спільноти)», а також «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах»¹¹⁵.

Говорячи про майбутні перспективи, можна наголосити на декількох змінах. По-перше, уряд ухвалив постанову¹¹⁶, яка запроваджує чіткі правила оцінки ризиків у процесах електронної ідентифікації. Ініціатива спрямована на підвищення рівня безпеки цифрових сервісів та адаптацію українських норм до європейських. У майбутньому електронні послуги надаватимуться за допомогою засобів міжнародної оцінки ризиків. Контролюватиме цей процес Держспецзв'язку та захисту інформації. Запровадження нових правил зменшить ризики цифрового шахрайства, підвищить надійність електронних послуг та наблизить Україну до європейського законодавства у сфері цифрової

¹¹⁴ Президент: цьогоріч ми виконаємо всі рекомендації Єврокомісії щодо набуття членства ЄС. — Укрінформ, 25 жовтня 2022р., URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3601102-zelenskij-cogoric-mi-vikonaemo-vsi-rekomendacii-evrokomisii-sodo-nabutta-clenstva-es.html>.

¹¹⁵ Центр Розумкова. Україна на шляху до ЄС: Реалії І Перспективи. *Український Центр Економічних І Політичних Досліджень Імені Олександра Разумкова*. 2022. № 1-2 (187-188). С. 46–53.

¹¹⁶ Україна стала на крок ближчою до законодавства ЄС у сфері електронної ідентифікації. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-stala-na-krok-blizhchoyu-do-zakonodavstva-es-u-sferi-elektronnoi-identifikatsii> (дата звернення: 30.03.2025).

безпеки. Це ще один крок до інтеграції в єдиний цифровий простір ЄС, де безпечна ідентифікація є ключовою умовою довіри до онлайн-послуг.

Європейський Союз та Україна запустили ініціативу EU4Green Recovery East¹¹⁷, щоб підтвердити свою відданість європейській інтеграції, зеленій економіці та більш ефективному управлінню водними ресурсами. Програма базується на десятиліттях підтримки ЄС і надає 21,3 мільйона євро внесків протягом чотирьох років (2025-2028) для всіх країн Східного партнерства, сприяючи зусиллям у сфері циклічної економіки, сталого управління водними ресурсами та управління екологічними даними. EU4Green Recovery East — це регіональна програма, яка підтримує весь регіон Східного партнерства ЄС. Програма з внеском ЄС у розмірі 21,3 мільйона євро (2025-2028) зосереджена на п'яти ключових компонентах: сприяння циркулярній економіці, забезпечення управління водою як ключовим ресурсом, сприяння гармонізації законодавства з екологічним законодавством ЄС, зміцнення інтеграції в екологічну співпрацю в ЄС та обмін даними, а також просування транскордонної екологічної співпраці.

Одним із ключових напрямів подальшого зближення України з Європейським Союзом є участь у реалізації нової політики розширення ЄС, яку Єврокомісія анонсувала у 2023 році¹¹⁸. Згідно з цією політикою, країни-кандидати можуть приєднуватися до окремих елементів політик ЄС ще до формального вступу — зокрема до цифрового, енергетичного та екологічного ринків. Це відкриває перед Україною унікальні можливості для інтеграції в

¹¹⁷ Launch of a new EU4Green Recovery East programme - EU4ENVIRONMENT. *EU4ENVIRONMENT*.

URL: <https://www.eu4environment.org/news/launch-of-a-new-eu4green-recovery-east-programme/> (дата звернення: 30.03.2025).

¹¹⁸ Enlargement and Eastern Neighbourhood. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*.

URL: https://enlargement.ec.europa.eu/index_en?prefLang=ro (дата звернення: 30.05.2025).

європейський простір у форматі "поетапного членства", що передбачає не лише гармонізацію законодавства, а й участь у спільному бюджетному плануванні, регіональній політиці та навіть доступ до структурних фондів¹¹⁹.

У межах підготовки до вступу Україна також активізує діалог із ключовими європейськими інституціями щодо адаптації аграрної політики, митного регулювання, а також екологічного законодавства до норм ЄС. У 2024 році Україна отримала доступ до програми LIFE, яка фінансує проекти з охорони довкілля, циркулярної економіки та протидії зміні клімату¹²⁰. Європейська Комісія зазначає, що участь країн-кандидатів у програмі LIFE є свідченням їхньої адміністративної спроможності управляти фондами ЄС, що є критично важливим критерієм для вступу.

Крім того, значно розширюється оборонно-промислова співпраця. У 2024 році започатковано Спільний центр ЄС–Україна з військових інновацій та логістики¹²¹, що функціонує під егідою Європейської оборонної агенції (EDA)¹²². Його діяльність охоплює спільні розробки безпілотних технологій, засобів ППО, систем електронної розвідки, програм з кібербезпеки. Ці

¹¹⁹ European Court of Auditors. Opinion 03/2023: Ukraine pre-accession assistance. – URL: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/OP-2023-03/OP-2023-03_EN.pdf (дата звернення: 30.05.2025).

¹²⁰ History of LIFE. *European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency*. URL: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/history-life_en (дата звернення: 30.05.2025).

¹²¹ Defence Cooperation with Ukraine strengthened as EU Defence Innovation Office opens in Kyiv. *Defence Industry and Space*. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/defence-cooperation-ukraine-strengthened-eu-defence-innovation-office-opens-kyiv-2024-09-27_en (дата звернення: 30.05.2025).

¹²² The European Defence Agency. URL: <https://eda.europa.eu/who-we-are/Missionandfunctions> (дата звернення: 30.05.2025).

ініціативи інтегруються у стратегічну політику ЄС зі створення Європейського оборонного комплексу¹²³.

У сфері транспорту перспективним є поступове приєднання України до Єдиного європейського транспортного простору, що дозволить інтегрувати українську інфраструктуру до основних європейських логістичних маршрутів¹²⁴. Паралельно триває оновлення Угоди про Спільний авіаційний простір, яка дозволить гармонізувати українське авіаційне законодавство з європейським та стимулювати розвиток авіаперевезень¹²⁵.

Особливу увагу в межах перспектив співробітництва приділено тематиці постконфліктного відновлення. У рамках Механізму з відновлення України (Ukraine Facility), ухваленого у лютому 2024 року, передбачено виділення понад 50 мільярдів євро до 2027 року¹²⁶. Ці кошти призначені для підтримки малого і середнього бізнесу, відбудови критичної інфраструктури, модернізації державного управління та цифровізації суспільних послуг. Вперше в історії ЄС допомога такого масштабу фінансується з багаторічного

¹²³ The Common Security and Defence Policy. *EEAS*.

URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/common-security-and-defence-policy_en (дата звернення: 30.05.2025).

¹²⁴ Ukrinform. Шмигаль про єдиний логістичний простір з ЄС: Плануємо побудувати та оновити 46 пунктів пропуску. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3958764-smigal-pro-edinij-logisticnij-prostir-z-es-planuemo-pobuduvati-ta-onoviti-46-punktiv-propusku.html> (дата звернення: 30.05.2025).

¹²⁵ Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-21#Text (дата звернення: 30.05.2025).

¹²⁶ EU Assistance to Ukraine (in U.S. Dollars). *EEAS*.

URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/united-states-america/eu-assistance-ukraine-us-dollars_en?s=253 (дата звернення: 30.05.2025).

фінансового плану Євросоюзу, що підтверджує глибину політичної довіри до України¹²⁷.

Отже, Україна перебуває на етапі трансформаційного зближення з Європейським Союзом, що виходить за межі стандартної політики сусідства. Нова архітектура співпраці формується на основі спільної безпеки, економічної інтеграції, стійкості та взаємної відповідальності. Успішна реалізація цих напрямів дасть змогу Україні не лише здобути членство, а й стати повноцінним суб'єктом формування політики ЄС у новій післявоєнній Європі.

Підсумовуючи, можна сказати, що Україна йде шляхом розвитку та євроінтеграції та досягла значних успіхів у здійсненні реформ та приведенні законодавства у відповідність до європейських стандартів. Отримання статусу кандидата в ЄС є підтвердженням реформаторських зусиль країни та її бажання приєднатися до ЄС. Важливими кроками в цьому напрямку є прийняття ключових євроінтеграційних законів, реформування системи правосуддя, боротьба з корупцією та запровадження електронної ідентифікації.

Крім того, Україна бере активну участь в екологічних ініціативах ЄС, таких як EU4Green Recovery East, що демонструє її прагнення до сталої економіки та навколишнього середовища, гармонізованого з європейськими стандартами. Завдяки цим зусиллям країна досягла подальшого прогресу в процесі європейської інтеграції та все ближче до членства в ЄС.

¹²⁷ What are the conditions for EU's €18 billion for Ukraine? - Euractiv. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/what-are-the-conditions-for-eus-e18-billion-for-ukraine/> (дата звернення: 30.05.2025).

ВИСНОВКИ

У результаті написання бакалаврської роботи можна зробити наступні висновки.

По-перше, аналіз рівня наукової розробки теми показав, що питання співпраці України та ЄС у кризових умовах збройної агресії є актуальним і затребуваним як у вітчизняному, так і в зарубіжному науковому просторі. Огляд джерел та сучасних досліджень дозволив визначити основні підходи до вивчення європейської політики солідарності, механізмів підтримки та інтеграційного потенціалу в умовах військової загрози. З'ясовано, що окремі аспекти теми, зокрема довгострокові наслідки євроінтеграційних процесів під час війни, потребують подальшого системного вивчення. Особливого значення набуває оновлений підхід до трактування інтеграції як форми спільного опору та стійкості, а не лише як економічного чи політичного процесу.

По-друге, дослідження форм політико-дипломатичної підтримки України з боку ЄС дозволило виявити низку важливих кроків, зроблених європейськими інституціями після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Було згадано рішення Європейської Ради про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, систематичну участь у самітах Україна–ЄС, а також резолюції Європарламенту на підтримку територіальної цілісності України та засудження агресивної політики Росії. ЄС є не лише партнером, а й активним геополітичним гравцем, який послідовно підтримує українську державність на міжнародній арені.

По-третє, проаналізовано економічну та фінансову допомогу, надану ЄС Україні в умовах воєнного стану. Встановлено, що ЄС через механізм макрофінансової допомоги, Український фонд та інші програми надав значну

підтримку для забезпечення функціонування державного сектору, пенсійного забезпечення, інфраструктурних та енергетичних проєктів. Надані кошти також спрямовані на розвиток малого та середнього бізнесу, цифрову трансформацію та підтримку громадянського суспільства. Участь України у спільних європейських програмах (наприклад, Horizon Europe, EU4Digital) посилила економічну інтеграцію та трансформацію внутрішньої політики відповідно до європейських стандартів.

По-четверте, розкрито особливості гуманітарної та безпекової складових співпраці між Україною та ЄС. Показано, що ЄС розгорнув найбільшу в історії гуманітарну операцію на європейському континенті. Він надав підтримку біженцям, запровадив механізми тимчасового захисту, надав гуманітарні товари, медикаменти та предмети першої необхідності. Також було створено тренувальну місію EUMAM Ukraine для покращення спроможностей українських Збройних Сил. Обговорення встановлення стратегічного партнерства у сфері безпеки є одним із пріоритетів нинішнього етапу діалогу між Україною та ЄС.

По-п'яте, було визначено низку проблем та викликів, що стоять на шляху українсько-європейської взаємодії. Серед основних — необхідність посилення інституційної спроможності України, боротьби з корупцією та ефективної імплементації *acquis communautaire*, а також внутрішні виклики ЄС, зокрема зростання євроскептицизму, ресурсні обмеження та асиметрія очікувань між країнами-членами. Однак, незважаючи на виклики, відносини між сторонами мають незворотній вектор розвитку, що підтверджується не лише політичними деклараціями, а й системним впровадженням європейських підходів у внутрішню політику України.

По-шосте, визначено основні перспективи поглиблення співпраці України з ЄС у коротко- та середньостроковій перспективі. Серед них — початок переговорів про членство в ЄС, розширення інтеграції у сферах митної та цифрової політики, енергетичної незалежності, оборонного співробітництва, екологічного партнерства. Також очікується поступова гармонізація української правової системи з правом ЄС відповідно до оновленого плану імплементації Угоди про асоціацію. Результати дослідження показують, що співпраця України з Європейським Союзом в умовах війни виходить за рамки класичної політики сусідства, перетворюючись на стратегічне партнерство, засноване на спільних цінностях, взаємній відповідальності та цивілізаційному виборі.

Крім того, варто підкреслити, що євроінтеграційні процеси в умовах війни стали не лише механізмом зовнішньополітичної стабілізації, але й внутрішньої трансформації української держави. Співпраця з ЄС активізувала впровадження реформ у сферах верховенства права, боротьби з корупцією, прав людини та децентралізації. Це підвищило рівень довіри громадян до європейського курсу, зміцнило імідж України на міжнародній арені, а також стимулювало розвиток нових форм міжінституційної та транскордонної співпраці. Україна поступово перетворюється з об'єкта зовнішньої політики ЄС на її повноцінного учасника, який формує порядок денний безпеки, гуманітарного реагування та демократичного розвитку Східної Європи.

Отже, у роботі доведено, що війна стала каталізатором поглиблення співпраці між Україною та ЄС, надання фінансової, безпекової та гуманітарної підтримки, інтенсифікації політичного діалогу та трансформації відносин на шляху до повноправного членства. У сучасних умовах це партнерство є не лише зовнішньополітичною стратегією, а й запорукою внутрішньої

стабільності, демократичних перетворень та безпечного європейського майбутнього для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрій Климосюк. Механізм реалізації санкційної політики Європейського Союзу. URL: <https://doi.org/10.15421/152351> (дата звернення: 02.06.2025).
2. Бетлій О. Україна та ЄС: між партнерством і членством. — К.: Центр Разумкова, 2022. — 26 с.
3. Володимир Зеленський підписав заявку на членство України у Європейському Союзі. *Президент України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249> (дата звернення: 03.06.2025).
4. Європейська Комісія. *Home - Publications Office of the EU*. URL: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/uk/> (дата звернення: 06.05.2025).
5. Європейський вектор військово-технічного співробітництва України. Економіка та суспільство. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-55> (дата звернення: 02.06.2025).
6. Європейський курс України: ризики, виклики, пріоритети. — Київ: Центр Разумкова, 2023. — 48 с.
7. Європейська політика сусідства та потенціал нової Посиленої угоди Україна-ЄС як чинники європейської інтеграції України. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/integratsiya-ukraini-do-es/evrop-polituka/> (дата звернення: 19.04.2025).

8. Європейська інтеграція України: виклики та перспективи". *Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби.*

URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2112/files/0272b88d-fb7b-412a-a591-5dd7c7f98766.pdf> (дата звернення: 09.01.2025).

9. ЄС координує надзвичайну допомогу та збільшує обсяги гуманітарної допомоги. *EEAS.*

URL: https://www.eeas.europa.eu/node/111827_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

10. ЄС надав Україні додаткових 300 мільйонів євро екстреної макрофінансової допомоги та ухвалив грантову підтримку в розмірі 120 мільйонів євро. *EEAS.*

URL: https://www.eeas.europa.eu/node/113127_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

11. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Міністерство закордонних справ України.* URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 04.03.2025).

12. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.* URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 18.01.2025).

13. Імплементация Угоди про асоціацію: українські реалії / Інститут світової політики. — Київ, 2022.

14. Йонушка А. Європейський союз й Україна: співпраця з метою зміцнення енергетичної безпеки. URL: https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/reportenergy_ukr.pdf (дата звернення: 02.06.2025).

15. Кабінет Міністрів України. Кабмін затвердив оновлений план заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію до 2027 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kabmin-zatverdyv-onovlenyi-plan-zakhodiv-shchodo-imlemtatsii-uhody-pro-asotsiatsiiu-do-2027-roku> (дата звернення: 06.05.2025)

16. Кабінет Міністрів України. Уряд оновив план заходів щодо виконання Угоди про асоціацію. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-onovyv-plan-zakhodiv-shchodo-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu> (дата звернення: 06.05.2025)

17. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 06.05.2025)

18. Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. — Українська правда, 18 червня 2022р., URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516>.

19. Міністерство економіки України. Участь України у програмах ЄС. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0d1a2d4f-88f3-4a18-b1f7-83ebc96efbe1> (дата звернення: 06.05.2025)

20. Міністерство Фінансів України. *Виконання Угоди про Асоціацію з ЄС.* URL: <https://mof.gov.ua/uk/vikonannja-ugodi-pro-asociaciju> (дата звернення: 03.06.2025).

21. Міністерство Фінансів України.
URL: https://mof.gov.ua/en/news/ukraine_received_eur_3_billion_of_eu_macro-financial_assistance-3803 (дата звернення: 18.01.2025).

22. Міністерство Фінансів України.
URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Інформація_щодо_викон_ДБУ_за_2022_р_ік_01_03_2023.doc (дата звернення: 18.01.2025).

23. Національна економічна стратегія на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 03.03.2021 № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p> (дата звернення: 06.05.2025)

24. Новий пакет санкцій у відповідь на ескалацію Росією агресії проти України: ЄС ввів обмежувальні заходи проти ще 30 фізичних та 7 юридичних осіб. *EEAS*.

URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9-%D1%83-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C-%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%94%D1%81-%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B2-%D0%BE%D0%B1%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_uk (дата звернення: 03.06.2025).

25. Переговори про вступ України до ЄС: повний гід у 12 питаннях - Новини - European integration portal. *European integration portal*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/peregovory-pro-vstup-ukrayiny-do-yes-povnyj-gid-u-12-pytanniah-i-10-mifah-2/> (дата звернення: 03.06.2025).

26. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 03.06.2025).

27. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

28. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 06.05.2025)

29. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 06.05.2025)

30. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

31. Про нац. програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення: 06.05.2025)

32. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 06.05.2025)

33. Про національну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 06.05.2025)

34. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18> (дата звернення: 06.05.2025)

35. Президент: цьогоріч ми виконаємо всі рекомендації Єврокомісії щодо набуття членства ЄС. — Укрінформ, 25 жовтня 2022р., URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3601102-zelenskij-cogoric-mi-vikonaemo-vsi-rekomendacii-evrokomisii-sodo-nabutta-clenstva-es.html> (дата звернення: 06.05.2025)

36. Смирнов В. Європейська інтеграція України: виклики та перспективи. — Київ: Наукова думка, 2020. — 312 с.; Смирнов В. Економічна інтеграція України з ЄС. — Харків: Право, 2021. — 275 с.

37. Смирнова К. Економічна інтеграція в рамках Європейської асоціації вільної торгівлі: досвід для України / К. Смирнова // Європейське право. - 2012. - № 2-4. - С. 188-196. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpr_2012_2-4_18 (дата звернення: 09.01.2025).

38. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України : указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення: 06.05.2025)

39. Стратегія національної безпеки України : указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 06.05.2025)

40. Санкції проти РФ. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf> (дата звернення: 24.05.2025).

41. Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-21#Text (дата звернення: 30.05.2025).

42. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнар. договір від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 06.05.2025).

43. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012 (дата звернення: 14.01.2025).

44. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода Україна від 27.06.2014 : станом на 30 листоп. 2023 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 02.03.2025).

45. Україна і ЄС підписали політичну частину Угоди про асоціацію - BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/03/140321_new_sanctions_eu_ko (дата звернення: 03.06.2025).

46. Україна на шляху вступу до ЄС. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/ukraines-path-towards-eu-accession_uk (дата звернення: 03.06.2025).

47. Україна стала на крок ближчою до законодавства ЄС у сфері електронної ідентифікації. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-stala-na-krok-blizhchoyu-do-zakonodavstva-es-u-sferi-elektronnoi-identifikatsii> (дата звернення: 30.03.2025).

48. Україна отримала перші виплати згідно з Екстреними заходами солідарності від ЄІБ в межах негайної підтримки країни Європейським Союзом. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/112658_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

49. Урядовий портал. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 16.03.2025).

50. Центр Розумкова. Україна на шляху до ЄС: Реалії І Перспективи. *Український Центр Економічних І Політичних Досліджень Імені Олександра Разумкова*. 2022. № 1-2 (187-188). С. 46–53.

51. Цілі сталого розвитку України. Офіс Координатора системи ООН в Україні. URL: <https://sdgs.org.ua> (дата звернення: 06.05.2025)

52. Як ЄС підтримує Україну. *EU NEIGHBOURS east*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/yak-yes-pidtrymuje-ukrayinu-vid-sankcij-do-vijskovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy/> (дата звернення: 11.02.2025).

53. Accession criteria (Copenhagen criteria) - EUR-Lex. *EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen (дата звернення: 30.03.2025).

54. Aspects of golden passport and visa schemes in the EU. Think Tank. European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2024\)76_2395](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2024)76_2395) (дата звернення: 18.01.2025).

55. BBC News. How many Ukrainian refugees are there and where have they gone?. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-60555472> (дата звернення: 04.03.2025).

56. Commission disburses further €2.5 billion in exceptional macro-financial assistance to Ukraine. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/commission-disburses-further-eu25-billion-exceptional-macro-financial-assistance-ukraine-2022-11-23_en (дата звернення: 03.06.2025).

57. Continental European TSOs announce completion of synchronisation project with Ukrenergo and significant increase in export capacity from Continental Europe to Ukraine. URL: <https://www.entsoe.eu/news/2023/11/28/continental-european-tsos-announce-completion-of-synchronisation-project-with-ukrenergo-and-significant-increase-in-export-capacity-from-continental-europe-to-ukraine/> (дата звернення: 29.05.2025).

58. Council of the European Union, Strategic Compass for Security and Defence (21 March 2022).

59. Council of the European Union. Background – Foreign Affairs Council (Defence), 18–19 November 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/xlrddnax/background-20241118-19-fac-fac-defence.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).

60. Council of the European Union. *EU military support for Ukraine*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/military-support-ukraine/> (дата звернення: 27.05.2025).

61. Defence Cooperation with Ukraine strengthened as EU Defence Innovation Office opens in Kyiv. *Defence Industry and Space*. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/defence-cooperation-ukraine-strengthened-eu-defence-innovation-office-opens-kyiv-2024-09-27_en (дата звернення: 30.05.2025).

62. Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042> (дата звернення: 06.05.2025)

63. Directive 2006/126/EC of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0126> (дата звернення: 06.05.2025)

64. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0098> (дата звернення: 06.05.2025)

65. Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0072> (дата звернення: 06.05.2025)

66. Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0073> (дата звернення: 06.05.2025)

67. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010L0075> (дата звернення: 06.05.2025)

68. Directive 2014/30/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0030> (дата звернення: 06.05.2025)

69. Directive 2014/35/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0035> (дата звернення: 06.05.2025)

70. Disinformation about Ukraine. European External Action Service. URL: <https://euvsdisinfo.eu/> (дата звернення: 27.05.2025).

71. Duleba A. Opportunities and problems in EU–Ukraine relations: actors’ perceptions. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. 2019. Т. 1/2, № 28. С. 47–72. URL: <https://www.jstor.org/stable/26898330?read-now=1&seq=26> (дата звернення: 04.03.2025).

72. EIB Board, supported by the EU Commission, approves €1.59 billion of EU financial assistance for Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eib-board-supported-eu-commission-approves-€159-billion-eu-financial-assistance_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

73. Enlargement and Eastern Neighbourhood. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/index_en?prefLang=ro (дата звернення: 30.05.2025).

74. EU and Ukraine sign €100 million for the rehabilitation of war-damaged schools *. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-and-ukraine-sign-€100-million-rehabilitation-war-damaged-schools_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

75. EU Assistance to Ukraine (in U.S. Dollars). *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/united-states-america/eu-assistance-ukraine-us-dollars_en?s=253 (дата звернення: 30.05.2025).

76. EU Civil Protection Mechanism. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en (дата звернення: 11.02.2025).

77. EU disburses €600 million in Macro-Financial Assistance to Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-disburses-€600-million-macro-financial-assistance-ukraine_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

78. EU opens accession negotiations with Ukraine. *Enlargement and Eastern Neighbourhood*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-opens-accession-negotiations-ukraine-2024-06-25_en (дата звернення: 29.05.2025).

79. EU sanctions against Russia. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/> (дата звернення: 03.06.2025).

80. EUR-Lex - 52022PC0091 - EN - EUR-Lex. *EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0091&qid=1646384923837> (дата звернення: 11.02.2025).

81. European Commission. Commission disburses first €3 billion to Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_223 (дата звернення: 06.05.2025)

82. European Commission. EU support for humanitarian demining in Ukraine. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-01/C_2021_9351_F1_ANNEX_EN_V2_P1_1618650.PDF (дата звернення: 28.05.2025).

83. European Court of Auditors. Opinion 03/2023: Ukraine pre-accession assistance. – URL: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/OP-2023-03/OP-2023-03_EN.pdf (дата звернення: 30.05.2025).

84. European External Action Service. Cyber defence: EU boosts action against cyber threats. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/cyber-defence-eu-boosts-action-against-cyber-threats_en (дата звернення: 28.05.2025).

85. European External Action Service. EU and NATO Ambassadors meet to discuss further co-operation in support of Ukraine. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-nato-ambassadors-meet-discuss-further-co-operation-support-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

86. European External Action Service. EU and NATO Ambassadors meet to discuss further co-operation in support of Ukraine. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-nato-ambassadors-meet-discuss-further-co-operation-support-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025)

87. European External Action Service. EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en?s=410260 (дата звернення: 28.05.2025)

88. European Investment Bank. EIB Group President Calviño and Ukrainian Prime Minister Shmyhal accelerate support for Ukraine with new investments. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eib-group-president-calvino-and-ukrainian-prime-minister-shmyhal-accelerate-support-ukraine-new-2025-04-09_en (дата звернення: 06.05.2025)

89. European Parliament Think Tank. State of play: EU support to Ukraine – Payments, reform and investment, use of immobilised Russian assets. URL: <https://epthinktank.eu/2025/04/10/state-of-play-eu-support-to-ukraine-payments-reform-and-investment-use-of-immobilised-russian-assets/> (дата звернення: 06.05.2025).

90. Government of Sweden. Humanitarian and civilian support to Ukraine. URL: <https://www.government.se/government-policy/swedens-support-to-ukraine/humanitarian-and-civilian-support-to-ukraine/> (дата звернення: 06.05.2025)

91. History of LIFE. *European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency*. URL: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/history-life_en (дата звернення: 30.05.2025).

92. Joint press release by the European Union and Ukraine on strengthening military industry ties at the EU-Ukraine Defence Industries Forum. *European Commission - European Commission*.

93. Joint Staff Working Document - Association Implementation Report on Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-staff-working-document-association-implementation-report-ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

94. *Language selection | Economy and Finance*. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-01/Memorandum%20of%20Understanding_EU-UA.pdf (дата звернення: 18.01.2025).

95. Launch of a new EU4Green Recovery East programme - EU4ENVIRONMENT. *EU4ENVIRONMENT*. URL: <https://www.eu4environment.org/news/launch-of-a-new-eu4green-recovery-east-programme/> (дата звернення: 30.03.2025).

96. Ministry of Finance of Ukraine. Ministry of Finance has secured €1 billion from the EU – the third tranche of Macro-Financial Assistance funded by frozen Russian assets. URL:

https://mof.gov.ua/en/news/ministry_of_finance_has_secured_1_billion_from_the_eu_the_third_tranche_of_macro-financial_assistance_funded_by_frozen_russian_assets-5099 (дата звернення: 06.05.2025)

97. NEFCO. Norway has pledged EUR 16 million for rebuilding activities in Ukraine through NEFCO. URL: <https://www.nefco.int/news/norway-has-pledged-eur-16-million-for-rebuilding-activities-in-ukraine-through-nefco/> (дата звернення: 06.05.2025)

98. New EU-IFC Grant Program to Help Restore Homes Damaged by War. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/new-eu-ifc-grant-program-help-restore-homes-damaged-war_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

99. Parliament and Council agree on long-term solution for Ukraine's funding needs. *Nieuws. Europees Parlement*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/press-room/20240205IPR17405/parliament-and-council-agree-on-long-term-solution-for-ukraine-s-funding-needs> (дата звернення: 03.06.2025).

100. Regulation (EC) No 1071/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009R1071> (дата звернення: 06.05.2025)

101. Regulation (EC) No 1072/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009R1072> (дата звернення: 06.05.2025)

102. Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0714> (дата звернення: 06.05.2025)

103. Regulation (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0715> (дата звернення: 06.05.2025)

104. Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008R0765> (дата звернення: 06.05.2025)

105. rescEU. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en (дата звернення: 11.02.2025).

106. Russia Stole Ukraine's Largest Solar Plant. *Kyiv Post*. URL: <https://www.kyivpost.com/post/6651> (дата звернення: 04.03.2025).

107. Situation Ukraine Refugee Situation. *Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 11.02.2025).

108. Solidarity with Ukraine: EU-Ukraine Association Council takes place, with new agreements further strengthening cooperation between the EU and Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/solidarity-ukraine-eu-ukraine-association-council-takes-place-new-agreements_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

109. Stand Up For Ukraine: private sector can now donate in-kind support via new system. *European Commission - European Commission*.

URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2142 (дата звернення: 11.02.2025).

110. The Common Security and Defence Policy. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/common-security-and-defence-policy_en (дата звернення: 30.05.2025).

111. The EU budget is leading the EU response to Russia's war of aggression against Ukraine. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/motion/focus/eu-budget-leading-eu-response-russias-war-aggression-against-ukraine_en (date of access: 03.06.2025).

112. The EU provides EUR 50 million to repair critical infrastructure as part of Nefco's green recovery activities in Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-provides-eur-50-million-repair-critical-infrastructure-part-nefco's-green_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

113. The European Defence Agency. URL: <https://eda.europa.eu/who-we-are/Missionandfunctions> (дата звернення: 30.05.2025).

114. The war in Ukraine and the EU's policy of economic globalisation: new security challenges and issues. *CIDOB*. URL: <https://www.cidob.org/en/publications/war-ukraine-and-eus-policy-economic-globalisation-new-security-challenges-and-issues> (date of access: 04.03.2025).

115. Treaty on European Union (TEU), Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). URL: <https://eur-lex.europa.eu/> (дата звернення: 06.05.2025)

116. Ukraine and the EU Signed Memorandum and Loan Agreement on EUR 18 billion Macro-Financial Assistance. *Ministry of Finance of Ukraine*. URL: https://mof.gov.ua/en/news/ukraina_ta_ies_pidpisali_memorandum_ta_kreditnu_ugodu_shchodo_otrimannia_makrofinansovoi_dopomogi_obsiagom_18_mlrddievro-3799 (дата звернення: 18.01.2025).

117. Ukraine-EU Association Agreement. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-association-agreement> (дата звернення: 18.01.2025).

118. Ukraine: Commission proposes temporary protection for people fleeing war in Ukraine and guidelines for border checks. *European Commission - European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1469 (дата звернення: 11.02.2025).

119. Ukraine: EU announces additional €205 million in humanitarian aid as Commissioner Lenarčič visits Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/ukraine-eu-announces-additional-e205-million-humanitarian-aid-commissioner_en?s=232 (дата звернення: 18.01.2025).

120. Ukraine. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en (дата звернення: 28.05.2025).

121. Ukraine's State Budget Financing Since the Beginning of the Full-scale War. *Ministry of Finance of Ukraine*. URL: <http://mof.gov.ua> (дата звернення: 18.01.2025).

122. Ukrinform. Шмигаль про єдиний логістичний простір з ЄС: Плануємо побудувати та оновити 46 пунктів пропуску. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3958764-smigal-pro-edinij-logisticnij-prostir-z-es-planuemo-pobuduvati-ta-onoviti-46-punktiv-propusku.html> (дата звернення: 30.05.2025).

123. What are the conditions for EU's €18 billion for Ukraine? - Euractiv. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/what-are-the-conditions-for-eus-e18-billion-for-ukraine/> (дата звернення: 30.05.2025).

124. World Bank Group. Світовий банк допомагає Україні зберегти економічну стабільність. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/03/26/world-bank-supports-ukraine-to-maintain-economic-stability> (дата звернення: 04.03.2025).